

EDWARD PIEKARSKI

Przysłowia i przypowiadki jakuckie.

Zamieszczone niżej przysłowia i przypowiadki zostały zebrane przeze mnie podczas pobytu w obwodzie Jakuckim na Syberji (1881 do 1905). Około 10 przysłów oddał do mojej dyspozycji nauczyciel ludowy W. Popow, resztę zaś zapisałem osobiście w różnym czasie z ust Jakutów i Jakutek, w tej liczbie M. Jonowowej.

W polskiej literaturze naukowej tego rodzaju materiał zjawia się po raz pierwszy, przytem z dokładnem tłumaczeniem i niezbędnymi objaśnieniami. Z rosyjskich pisarzy przysłowia jakuckie podali tylko I. Chudiakow w wydawnictwie: „Верхоянский Сборникъ“ (Irkuck, 1890), N. Tołokonski w książeczce: „Якутскія пословицы, загадки, святочные гадания, обряды, поверья, легенды и др.“ (Irkuck, 1914); nakoniec S. Jastremski w zbiorze „Образцы“ (= wzory) jakuckiej literatury ludowej, dołączonym do jego pracy: „Якутская грамматика“ (Irkuck, 1900). Wszyscy ci autorzy nie wywiązali się w całości ze swego zadania. Tekst jakucki przysłów, zebranych przez I. Chudiakowa, został ogłoszony zaledwo w r. 1918 w II tomie wydawnictwa Rosyjskiej Akademji Nauk: „Образцы народной литературы якутов“. Tekstu jakuckiego obszernego zbioru N. Tołokonskiego (338 przysłów) nie wydano dotychczas. S. Jastremski zaś, który zebrał w ulusie Borogonskim okręgu Jakuckiego i przetłumaczył na rosyjski 233 przysłów, dla wspomnianego wyżej wydania wybrał zaledwie 89. Wszystko to jest godne pożałowania ze względu na to poważne znaczenie, jakie posiadają przysłowia, tak z punktu widzenia językowego, jak i obyczajowego, tembardziej, że przysłowia jakuckie nadają się do porównania z przysłowiami innych szczepów tureckich, a także mongolskich i tunguskich, z którymi Jakuci pozostawali w takich czy innych stosunkach.

W takich warunkach wydanie i mego niewielkiego zbioru wydaje mi się być usprawiedliwionem. Muszę nadmienić, że zbior ten, stanowiący część materiałów, zebranych przez tak zwaną „Ekspedycję jakucką” Sibiriakowa, wejdzie z czasem w skład wspomnianego wydawnictwa Ros. Akademji Nauk: „Образцы народной литературы якутов”.

Tekst jakucki przysłów i przypowiestek oznaczonych gwiazdką* już był ogłoszony drukiem, nie licząc ponadto tych, które zostały przytoczone jako przykłady w różnych miejscach mojej pracy: „Словарь якутского языка” (zeszyty I—VI, 1907—1923, Petersburg).

1. „*Ayał*“ *diütäxxä* — *ažas barar*, „*kułu*“ *diütäxxä* — *kurus gynar*, „*bäris*“ *diütäxxä* — *mälis gynar*.

Jeżeli powiedzieć mu: „przynieś“, zupełnie odchodzi; jeżeli powiedzieć „daj“, zaraz się obraża; jeżeli powiedzieć „podziel się“, natychmiast znika [o bogatym i o skąpcu].

2. *Ayyjaax tył minigäs, ügüs tył sypsax*.

Mało słów — przyjemnie, dużo słów — sprawia cikliwość.

3. *Ajy sirigär ajylybyt ajyta suox attammat, kün annygar köstübüt kölösünä suox köppöt diän* — *ös xosōno, ösük nomogo*.

Kto został stworzony na ludzkiej ziemi, nie porzuca jej bez grzechu; kto się zjawił pod słońcem, nie ulata bez potu (t. j. bez pracy) — mówi przysłowie.

4. *Atäs yała xanna da ararsybat, ürär yała östöspöt kuolu*.

Mieszkańcy (jednej) leśnej polany nie oddalają się jedni od drugich, mieszkający przy (jednej) rzece nie walczą między sobą — (taki) zwyczaj.

5*. *Atgys basa syała, kyrjäs basa xānnāx*.

Podstawa błogosławieństwa — z tłuszczem, podstawa przekleństwa — z krwią.

6. *Atgyska onnōyor abāsy toxtūr diän* — *ös xosōno*.

Przed zaklęciem nawet zły duch się cofa — mówi przysłowie. [Jakuci używają tego przysłowia, gdy ktoś się nie zgadza na prośbę lub nie chce czegoś dać, albo gdy starają się umitygować rozgniewanego lub źle postępującego].

7*. *Alžarxuitan as taxsar*.

Od biedy (zniszczenia) otrzymuje się pożywienie (korzyść).

8. *Artaspyt kisi am žamy kytarar, kūsülästüxinä küdäk da kūsün kyaibakkyn.*

Prośbą człowiek łączy nawet to, co rozproszone, przemocą zaś nie zwyciężysz nawet myszy.

9. *As kisi ajaya suox aska.*

Zgłodniały człowiek jak gdyby nie miał gęby [je mało].

10. *Asyan asäbyt, siän siäbit, kännä yräppyt, innä čugasäbyt.*

Spożył to, co powinien był spożyć; zjadł to, co powinien był zjeść; to, co za nim, oddaliło się; to, co przed nim, przybliżyło się. [Człowiek otrzymał od życia wszystko, co mógł, i pozostała przed nim tylko śmierć].

11. *Arbayas isittün abäsy tarsārai.*

Strzeż się, żeby ze starego futra nie wypadł zły duch [nie krzywdź biednego].

12. *„Atayastjbyn“ diän ataxxyttan yltarājayyn.*

Chcąc skrzywdzić (drugiego), patrz, żebyś sam nie dał uchwycić siebie za nogę.

13. *Attammyt ykka dyły buotbut*

Stał się podobnym do psa czyszczonego [umitygował się].

14. *Ä, bärinä žū bystybyt.*

Ech, wreszcie już nie widać jej wymienia! [o krowie, która przestała się doić].

15. *Än umnaryn sayyna, min öidürüm sayyna sytyibat matayaya syryttyn.*

Póki ty nie zapomnisz (wyrządzonej mi przez ciebie krzywdy), a ja jej sobie nie przypomnę, niech ona pozostaje w torebce, co nie gnije.

16*. *„Ädärbın“ diän isänimä, „kырžayaspyн“ diän tünümä.*

Nie ufaj, żeś młody; nie rozpaczaj, żeś stary [i młody może umrzeć, stary zaś może żyć długo].

17. *Ättäx at imärnäx, kōmūs xarčy küstäx.*

Mięsisty koń — rączy, srebrny pieniądz — mocny.

18. *Bäi — da bardam, tot — da doxsun diän iti äta.*

Bogaty, więc i dumny; syt, więc i zuchwały.

19. *Barbyt barbytynan baran xälla, ołorbut ołorbutunan ołoron xälla, süppüt süppütünän sütün xälla.*

Co odeszło, to odeszło; co siedziało, to dalej siedzi; co zginęło, to zginęło.

20. *Bäjätin käsätin kisi siätüginä — taņasyn bytasyt siäyä.*

Jeżeli kto zje swój gościniec (przeznaczony dla innego), to mysz zje jego ubranie.

21. *Bärsürin (biürürin) baskä yjäbyt, ünaryn ūga käbispit.*

To, czem się dzieli (daje innemu), powiesił na sośnie, a to, co podając przeciąga, wrzucił do wody [o skąpcu].

22. *Bır kus symýtyn xanna tańalaıdän käbispätäi¹⁾, bır symýt xanna sytyibatai²⁾, bır syłgy xanna kułunnābatāi³⁾, bır ynaş xanna tomuşaxtān käbispätäi!*

Gdzie tylko jedna (pojedyncza, samotna) kaczka nie porzucała na pastwę losu swego jajka, gdzie tylko jedno jajko niegniło, gdzie jedna kobyła nie zrzucała źrebięcia, a jedna krowa — cielęcia! [mówią o człowieku, który sam jeden się udaje do nieznanego kraju].

23. *Böžökö xārga oyuttayyna — sāta tyıdax biä.*

Kiedy *Böžökö* padał do śniegu, to zapłatą za hańbę mu była klacz i dwuletnie źrebię [*Böžökö* — przezwisko jednego starca, który był czemś w rodzaju „księcia“ (sołtysa); dawano mu zapłatę „za hańbę“, jeżeli zdarzało się przewrócić go do śniegu].

24. *Bu ürüıdāş giünä ütäsätü tuolbut.*

Rożen tego biedaka się napelnił [o biednym człowieku, który się wzbogacił i zhardział].

25. *Bügün bāğäsätüpyr orduk.*

Dziś lepiej, niż wczoraj.

26. *Byłyrgy byłata, urukku orgunjuga käriüs-xomuruos kiş.*

Ostatni zabytek przeszłości, pozostałość po dawnych czasach — to przekazany (od przeszłości) człowiek.

27. *Byłyrgyny xara byłyt sappyt üşü.*

Przeszłość, jak mówią, pokrył czarny obłok.

¹⁾ = *käbispätäyü.*

²⁾ = *sytyibatayü.*

³⁾ = *kułunnābatayü.*

28. *Bylyrgyny bylyt sappyt, anygyny yi körbüt.*
Stare pokrył obłok, a na nowe spojrział księżyc.

29. a) „*Bylyttär kün*“ *diämä — xallän buolar.*

b) „*Xallän kün*“ *diämä — bylyt buolar.*

a) Nie mów, że dzień pochmurny: bywa i jasna pogoda.

b) Nie mów, że jasny dzień: bywa i chmura [nie bądź zbyt pewnym].

30. *Byraxpyt byra kurduk barda.*

Odszedł, jak wypuszczona strzała.

31*. *Žaxtar sanāta asynāyar kyłgas.*

Rozum kobiety krótszy niż jej włosy.

32. *Žaxtar abasynāyar mänik.*

Kobieta jest bardziej głupia, niż jej narządy płciowe.

33*. *Žaxtar sanāta inin buorugar tuolar.*

Myśl kobiety znajduje zadowolenie (tylko) w mogile (ziemi mogilnej).

34. *Žoło suoxxa soto tasa tübäsär.*

Nieszczęśliwemu trafia się zewnętrzna część goleniowej kości [tej części mięsa zwykle się nie jada].

35. *1jätin xonjun sättütä xostöbut diübikkä dyly.*

Matce, jak się mówi, siedem razy łaził do zanadru [przez nieufność].

36*. *Ikki ardyłarynan ü toxtubat.*

Miedzy nimi woda się nie rozlewa [takimi są przyjaciółmi].

37. *Ilin xajan üta sürär buotta xas sył buotta?*

Ile lat, jak zaczęła płynąć woda z twojej przedniej góry? [„Odkąd zaczęły się łzawić twoje oczy“ — zapytują tak z ironją starca, który chce uchronić za młodego].

38. *Ilin (aryä) öttünäyi yallaryn kimmäxtärü?*

Kto a kto są twoi sąsiedzi ze strony wschodu (zachodu)?

39. *Käsibin ilžä isän kältägüi bałayanğa ürdum (yjatym).*

Wiozłem gościniec, lecz położyłem go na skrzywionej (t. j. napół rozwalonej) jurcie [wymówka człowieka, który przyjechał bez gościńca].

40*. *Köyülün ilbijär, kütäyin bysar.*

Z przodu grzywę gładzi, a z tyłu ucina [o złodzieju, o po-
chlebcy].

41. *Kiniüxä arai toŋ nüčča xarayyn üta suox, ol gännä bary
baryta bär.*

Brak mu tylko chyba łez Rosjanina, zresztą kompletnie wszystko
posiada.

42. *Kisini xonorütugar xotöbot ar žäly.*

Człowieka nie uważa za równego swemu międzynozdrzu —
oto jaki!

43*. *Kötör üriünä tasygar, kisi üriünä isigär.*

U ptaka pstrokaczna nazewnątrz, u człowieka zaś wewnątrz.

44*. *Kulğax xätar, muos ünär.*

Ucho pozostaje (po staremu), a rogi rosną.

45. *Kurānax njuoska kisi ajayar bappat.*

Sucha łyżka nie mieści się człowiekowi w gębie.

46. *Küöččüt ajayyn Barytāx buoibat.*

Na usta człowieka, który pilnuje garnka, Barytāx (bóg my-
śliwstwa) nie nakłada zakazu [nie zabrania próbować strawy przed
libacją ofiarną w ogień temu bóstwu].

47*. *Küsünqū kisi külbütünän, sāsky kisi salbammytynan.*

W jesieni człowiek wciąż się uśmiecha, a na wiosnę się obli-
zuje [mając mało co do jedzenia].

48*. *Küsürgüspit kisi kütüri kyaibat.*

Siłą człowiek nie zwycięży nawet szczura wodnego.

49. *Kütüökkü bürbüt küsünqū suorat.*

Jesienne mleko zsiadłe (sora) takie, że go nie dają nawet zie-
ciowi [takie bywa doskonałe].

50. *Kütür žaxtar külülāx, kütür xallān künnāx.*

Skąpa kobieta ze śmiechem, mroźna pogoda ze słońcem. [Skąpa
kobieta się przymila, lecz jeść nie daje, słońce w zimie świeci,
lecz nie grzeje].

51. *Kynakkyn kurduma, tälläyñ buorun tübiümä.*

Nie susz swoich skrzydeł, nie wytrząsaj kurzu ze swej po-

ścieli [suszyć skrzydła = wybierać się w daleką podróż; zatem przysłowie radzi nie spieszyć się nazbyt, albo nie spuszczać się zbytnio na coś].

52. *Kyržayas kisini, xāya xātān sylžan, sūbūlit.*

Starego woź z sobą w torbie i pytaj o radę.

53*. *Kyržayastan atgysyn ył, ādārtūn ājātūn ył.*

Korzystaj z błogosławieństwa starego i przyjaźni młodego.

54*. *Kyržayastan yjytyma — sylžybyttan yjyt.*

Pytaj nie starego, lecz obytego.

55*. *Kys kŷkynaidāyar ālbāx.*

Dziewcząt więcej, niż drobiazgu okuniowego.

56*. *Kys oyo tūllāyār uon uottāx diān iti.*

Dziewczyna, jak się mówi, na swej pościeli o 10 ogniach [Zakładając gospodarstwo, dziewczyna 10 razy zapala ogień; 9 razy się rujnuje, a za 10. razem zaczyna mieć się dobrze].

57*. *Kys oyo žolo syrajygar.*

Szczęście dziewczyny — w jej twarzy.

58. *Kys oyo taāna innigār.*

Powodzenie dziewczyny — przed nią.

59*. *Kusayantan kusayan taxsar, ūtūōttān ūtūō taxsar.*

Od złego pochodzi złe, od dobrego dobre.

60. *Kūlār xoŋurūŋ žuxxarda duo?*

Czy twoje śmiejące się międzynyozdrze rozrzedniało? [Czyś poweselał?].

61. *Kūlār ytŷr ikki ayaš baŷys diān ūs xosōno.*

Śmiech i płacz — to są siostry, mówi przysłowie.

62. *Kysaŷa xanna kuotuoi?*

Potrzeba dokąd ucieknie?

63. *Ēamysyt kisi buoľan sarŷ xappardāx, tyasyt kisi buoľan āsā lūpsālūx, guoratŷt kisi buoľan xottūs bārgāsūlūx.*

Kto jeździł do morza ochockiego [do szczepu Łamutów], ten posiada woreczek na tytoń ze skóry jelenia [jakie wyrabiają Łamuci]; kto był w puszczy [tajga], ten posiada waltrap ze skóry niedźwiedziej; kto jeździł do miasta, nabył sobie kapelusza.

64. *Min ynayym, min biām xorbusunugar torohuibut kisi buoľ-bakkyn duo?* — oł gājñä tuoxxa kisirgīyin, tuoxxa ulätymseyjajyn?

Czyżes nie wyrósł na placencie mojej krowy i mojej kobyły? Więc pocóż się przechwalasz? pocóż się wynosisz?

65*. *Muñnāxtan muñ araxpat, üräidäxtän üräi araxpat.*

Cierpienie nie pozostaje w tyle za cierpiącym; nieszczęście nie odstępuje od nieszczęśliwego.

66. „*Nai, nai*“ *diübit Łaskaiga dyty.*

Podobnie, jak Łaskaj, który mówił: „naj, naj“. [Pewien skąpy Jakut, Łaskaj, przy wejściu gościa rozkazywał żonie przygotować poczęstunek, lecz potem mówił: „naj, naj“, co oznaczało zakaz. Gość zaś nie rozumiejąc tego, chwalił Łaskaję, a ganił jego żonę. Od tego czasu zaczęto używać powyższego przysłowia, gdy kto coś przyrzekł, lecz nie dał, i wogóle zawiódł usprawiedliwione nadzieje].

67. *Nāxra xāyn xānnammyt, küp syrajyn syraidammyt.*

Krew jego stała się (czarną), jak u Jakutów nacharskich, a twarz rozgniewaną, jak u Tungusów kiupskich [Nachra — nazwa dwu jakuckich naslegów we wschodnio-kangalskim ułusie obwodu jakuckiego; ci, co należą do nich, uważani są za ludzi czarnej krwi. Kiup — nazwa tunguskiego szczepu koczowniczego].

68. *Nūčča suruga, saxa tyła.*

Czem u Rosjanina pismo, tem u Jakuta słowo.

69. *Oyus da dukturui — sin bir.*

Uderz lub zamachnij się — to wszystko jedno.

70*. *Oyus tiritā ikkitā sülüllübät.*

Skóry z wołu dwa razy się nie zdziera.

71. *Ojoyo suox ogui muñ. ürä suox ägäi muñ.*

Bez żony — męczarnie pająka [t. j. bardzo uciążliwie], bez męża — nieznośne męczarnie [gdyż niema własnego kąta].

72. *Ojün, ojünugar uöränün baran, düñürün kyaibat buoľuor diäri kyrrar.*

Szaman gdy się nauczy szamanic, szamani dopóty, aż się stanie niezdolnym utrzymać swój bęben.

73*. *Ojürdāx kuobax oxton biärbät.*

Zając nie pada (nie ginie) w swej gęstwinie.

74. *Onnōyor ot atax iččilänür kisi tyłygar.*

Przez ludzkie słowa nawet „noga z trawy“ [t. j. słomka] otrzymuje ducha-pana [t. j. staje się żyjącą. „Noga z trawy“ — nazwa gry: z suchego ździebelka robi się coś w rodzaju ludzkich nóg i wieszka się na czemś, albo trzyma się w rękę; potem naciera się piórko kuropatwy o kawałek kory brzozonej i przysuwa się z różnemi przypowiatkami do „nóg“, które przystają do pióra].

75*. *Otonnōtoxxo yayas tuołar.*

Jeżeli się zbiera jagody, to napełnia się wiadro.

76*. *Saxa sārбата, kisi ata.*

Między Jakutami — soból. między ludźmi — koń.

76^b. *Saxa giänä sārбата, kisi giänä kirgilläyä.*

Między Jakutami — soból, między ludźmi najlepszy.

77. *Sättä kārūx ütittän mappyt Näläsüigä (Kälänigä) dyły buoł-
layyŋ.*

Jak się okazuje, tyś się stał podobnym do (ducha) Näläsäi (lub Kälänī), któremu przy podziale nie dano mięsa w czasie siedmiu ofiar [tak się mówi, gdy zachodzi obawa omyłki w jakichkolwiek rachubach].

78. *Sip gymmyty siügä tisär, sap gymmyty sapka tardar.*

Tego, co powiedział „sip“ (szepnął), on nawleka na sznur z wlosienia, a tego, co wymówił „sap“, nawleka na nitkę [o plotkarzu, o potwarcy].

79. *Somoyo sya sylžar.*

Chodzi bryła tłuszczu [mówią żartem o niezamężnej dziewczynie].

80. *Suoł suraxtär, ałās ättäx, kisi bārdä.*

Najlepszy jest człowiek, posiadający sławę (sięgającą tak daleko) jak droga i imię (tak szerokie) jak leśna polana.

81. *Suor xarayyn oŋsubat, bysax ugun kystybat.*

Kruk nie dziobie sobie oczu, nóż nie struże swego trzonka.

82*. *Sübä — buxatyr.*

Rada — to bohater.

83*. *Sügä tüsüör diäri dülüŋ synjanar.*

Bierwiono odpoczywa, póki na nią nie spadnie siekiera.

84*. *Sürüyä suox sübäläx.*

Hultaj ma wymówki.

85. *Sürüym bayarar da süsüöyüm tüppät übüt.*

Serce moje pragnie, lecz stawy moje nie pozwalają osiągnąć.

86. *Süsügär tüptürdäx, xäsygar xappaxtäx, ytysygar tästäx, xonnoyor xobo yajajätx, byttygar bydaraxtäx.*

Na czole u niego pokrowiec, na brwiach przykrycie, w dłoni kamień, w dołkach pod pachami małe wiaderko, a przy pachach — koszyk [o skąpcu, który nie chce widzieć potrzeby u innych i swoją majątność chowa jak najdalej].

87. *Süsüöxtäx buolan baran büdürübüt buoluo dü, tylläx buolan baran käläyüidäbüt buoluo dü?*

Czyż ten, kto ma stawy, może się nie potknąć, a ten, kto ma język, nie zaciąć się?

88. *Sütüktäx süs äjytäx.*

U tego, kto stracił, — sto grzechów [ponieważ podejrzywa wielu, że go okradli].

89*. *Syljybyt kisi sýsy bułar.*

Obyty znajdzie ździebełko.

90. *Dymara täs sirüjın sylänjyida duo?*

Czy zmiękło twoje twardo-kamienne oblicze? [Czyś się rozweselił?].

91. *Syttarym (syłtarym) — „sya“ diäbikkä dyły syržabyñ (sylžabyñ).*

Powodem mego chodzenia jest, jak powiadają, tłuszcz.

92. *Tanara kyräbyta appaya, kisi ösüöbütü tomtorgo.*

Boskie przekleństwo — w zagłębieniu, a ludzka złość — na podniesieniu [pierwsze zapada głęboko i należy go się bać, druga jest widoczną i nie straszną].

93. *Taptasar kisi tanarata bür, axtyсар kisi āñjała čugas diün — ös xosōno.*

U tych, co kochają jeden drugiego, Bóg jeden; przy tych, co pamiętają jeden o drugim, anioł blisko — tak mówi przysłowie.

94. *Tarbābyt ynaxxa dyły buołuma, taptābyt djaxtarga dyły buołuma.*

Nie czyń się podobnym do krowy, którą lechtają [żeby dała mleka], nie czyń się podobnym do kobiety, którą kochają.

95. *Tobugun ūrdügār doyuibut, ārbāx [ārbāyin?] ūrdügār ārgiibit atayyn ūrdügār ākkiriābit.*

Zgiął się w kolanach, pokręcił się na wielkim palcu, na nogach poskakał [o lekkoduchu i wiercipięcie].

96. *Tojon taptabytyn ātār, kuturguja tałbytygar taxsar.*

Pan [gospodarz, naczelnik] mówi, co mu się zechce, a wrzód wyskakuje tam, gdzie mu się podoba.

97. *Tojon siūñār turāx ołoron.*

Wrona siada u resztek zdobyczy orła.

98*. *Tojon oyoto — tojon, turāx oyoto — turāx.*

Pisklę orła — orzeł, pisklę wrony — wrona.

99. *Toppūt yt kyajan sūrbāt.*

Syty pies nie jest w stanie biec.

100. *Tosun yłan baran toxtōbut.*

Otrzymawszy szczonek, powstrzymał się [przestał robić to, czego nie wypadało].

101. *Tot kisi (yał) oyoto doxsun, bāi kisi (yał) oyoto bardam, otto kisi (yał) oyoto ordurpas.*

Dziecko sytego człowieka — bezczelne, dziecko bogatego człowieka — zarozumiałe, dziecko człowieka średniego (stanu) — gderliwe.

102. *Turbut turbutunan xālar, syppyt syppytynan xālar.*

Co stało, to stoi; co legło, to leży.

103. *Tüökün mülzāyin ārānūr, yt tisin ārānūr — ős xosōno.*

Oszust pokłada nadzieję w zapieraniu się, pies — w swych zębach — mówi przysłowie.

104. *Tyala suoxxa mas xamsābat.*

Gdy wiatru niema, drzewo się nie kołysze.

105*. *Tyłgyn sytyłāma.*

Nie ostrz swego języka.

106*. *Ū čugasa ūčügäi, urū yrāya ūčügäi.*

Dobrze jest, jeżeli woda blisko, a krewni daleko [mieć wodę blisko zawsze dogodnie, a bliskie sąsiedztwo krewnych może doprowadzić do waśni].

107*. *Ūga tüstüyinä örüsüspät sygannybyt.*

My jesteśmy dla siebie takimi obcoplemiennymi krewnymi, którzy nie ratują jeden drugiego, gdy kto wpadnie do wody.

108*. *Ułaxan tāt oxtorbot.*

Wielkie drzewo nie daje się obalić.

109. *Uoł oyo sādayyn ūstü kurdanar.*

Młodzieniec trzykrotnie opasuje się swym sajdakiem [przypasuje sobie do boku sajdak, t. j. trzy razy się rujnuje i dopiero potem staje na nogi].

110. *Uoł oyo osoyoso oryostuor diäri tūjümān.*

Póki młodzieńcowi nie wypadły wnętrzości, nie rozpaczaj o nim.

111. *Uot kymnāx, ötöx tönürgüstāx, sūt (sürt) käriüstāx, kisi onnugar kisi xātar.*

Ogień posiada iskry, pogorzelisko — pnie, stary dwór — tradycje, a człowieka zastępuje człowiek [mówi się, gdy gdzieś umrze dużo ludzi, a pozostanie jedno ładne dziecko].

112*. *Ūtāyy tyōya taxsybyt, tyatāyy ūga kīrbīt.*

Co z wody pochodzi, uciekło do lasu, a co z lasu — do wody [ze strachu].

113. *Ūtuibut kisi oyusun kuturugun bysan siätin.*

Człowiek, który zasnął, niech kraje i je ogon swego wołu [o tym kto się spóźni].

114. *Ūdäsinnāx kūs ūrällibāt, borduosunnāx külös burallıybat.*

Garnek związany nie rozpada się, garnek łatany nie rozspina się [o chorowitym człowieku, który jednak nie umiera].

115. *Ūlāpā ūgüs kisi ūčügäi, aska ayıyjax kisi ūčügäi.*

Dobrze, jeżeli przy pracy dużo ludzi, a przy jedzeniu mało.

116. *Ūlāstāyi öñöibūt, možoyotōyu boyuibut, arıyaxtāyy āxpyt tuoxxa kisirgıyın, bārdimsijäyın, — yt buothakkyn duo?*

Ty, który zaglądasz do każdego, kto posiada otwór dla dymu (t. j. dom), któryś obijał wszystkim progi, któryś przeliczył wszystkich, kto ma chałupę, — dla czego tak się chlubisz i wynosisz? Alboż ty nie pies?

117*. *Üttāx tās ültüttän mappat.*

Dziurawy kamień nie postrada swego losu. [Dziewczyna zawsze znajdzie sobie narzeczonego. Niegdyś kamień z dziurką służył jako leczniczy środek od choroby wymienia u krowy; w tym celu wyciskano z wymienia krople mleka do dziurki].

118. *Ütüö doyorgun äräniäxtäyär ütüö ykkyn ärän.*

Zamiast liczyć na dobrego przyjaciela, licz lepiej na psa dobrego.

119. *Ütüö at bīr kymnjytāx, ütüö kisi bīr tyttāx.*

Dobremu koniowi — (wystarczy) jedno uderzenie biczem, dobremu człowiekowi — jedno słowo.

120. *Xajaŋ ürdügür xār tüspütü xas syl buotta?*

Ile lat przeszło, jak śnieg spadł na twoją górę? [Czyś dawno posiwał?].

121*. *Xatŋ xaidybat, suon tostubat.*

Płaskogrube nie kole, okrąglogrube się nie łamie [jakkolwiek-bys walczył, bogatego nie przemożesz].

122. *Xāsylān baran, xajaxxyn xarystāma diän — ös xosōno.*

Gdyś kaszę zagotował, nie żałuj masła — mówi przysłowie.

123*. „Xār^u diäbitä — ü, „ü^u diäbitä — xar.

Powiedział: „śnieg“, aż tu woda; powiedział: „woda“, aż tu śnieg. [o łgarzu].

124. *Xaraya xānnūx, uosa uosaxtāx.*

Oczy ma ze krwią, a usta z młodziwem [o młodzieniaszku].

125. *Xāxynai xatjtyŋan xatasyaxpyt.*

Uczepimy się jeden drugiego zębami jersza [t. j. będziemy się kłócić i sądzić].

126. *Xoł kurduk xołoson, hūt kurduk yjasun (miürüidüsän, mämäsännäsän) körüöxpüt.*

Spróbujmy zrównać się, jak przednie nogi, i zmierzyć się (na wagę lub miarę), jak tylne nogi.

127. *Xoŭton xoŭniutun yŭbyt kurduk xomoidum.*

Zmartwiłem się jakgdyby mi z przedniej nogi odjęto tłuszcz [tak mówi ten, kto się zawiódł w swoich nadziejach].

128. *Yalga asäbytyŋ porōgun amnygar xälar.*

To, coś zjadł u sąsiada (w gościnie), pozostaje pod jego progiem [nasyconym się czujesz tylko do progu].

129*. *Yalžartan ili araxpat, taptjrtan xarax araxpat.*

Od bolącego miejsca nie odsuwa się ręka, z kochanej osoby oczu się nie spuszcza.

130*. *Ystäbykkyn äränimä, yjystybykkyn ärän.*

Nie licz na to, co żujesz; licz na to, coś połknął.

131. *Yt tyła ūnu barjŕ diän, xatat kyma än doidunu sŕr diän.*

Język psa wypija wodę do dna, iskra od krzesiwa wypala cały step.

132. *Yt säya ämtäc diäbikkä dyŭy.*

I psi kał (czasem) pomaga, jak mówi przysłowie. [Dawniej brzemienne kobiety wachały psi kał, zawinięty do gałgana. Dlatego przytoczone przysłowie stosuje się do tego, kto coś trafnie powiedział albo oddał przysługę, gdy się tego po nim nie spodziewano].

133*. *Yt xarbat, saxa säppat.*

Pies się nie dławí, człowiek [t. j. Jakut] się nie wstydzi. [Istnieje przypuszczenie, że to przysłowie pochodzi od Kozaków rosyjskich, którzy mieli dać Jakutom taką niepochlebną charakterystykę, ale to przypuszczenie nie jest uzasadnione].

134. *Ytym ölön otorobun.*

Żyję w smutku: zdechl mi pies [pies gra wielką rolę w życiu myśliwego, zwłaszcza Tungusa].

135. *Ytäbat oyonu kim da „asa“ diäbät (kim da ämsäxtäbät).*

Dziecku, które nie płacze, nikt nie powie: „jedz“ (nikt nie da jeść).

Petersburg 1923.